

**SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO METINĖ
ATASKAITA UŽ 2021 M.**

TURINYS

1. VADOVYBĖS PAREIŠKIMAS.....	3
2. AIŠKINAMASIS RAŠTAS.....	4
3. SAŃAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI.....	5
4. PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS INVESTICIJŲ GRAŽOS NUSTATYMAS.....	13
5. NAUDOJAMO KAPITALO IR PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS INVESTICIJŲ GRAŽOS APSKAIČIAVIMO ATASKAITA.....	19
6. VERSLO VIENETŲ PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA.....	20
7. VERSLO VIENETŲ NAUDOJAMO KAPITALO ATASKAITA.....	21
8. VERSLO VIENETŲ FAKTINĖS NAUDOJAMO KAPITALO GRAŽOS ATASKAITA.....	22

**VADOVYBĖS PAREIŠKIMAS, PATVIRTINANTIS SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS
ATSKYRIMO SISTEMOS ATITIKIMĄ TEISĖS AKTAMS**

Patvirtinu, kad AB Lietuvos radijo ir televizijos centro sąnaudų apskaitos sistema ir apskaitos atskyrimo sistema bei su jomis susijusi pateikiama informacija, ir metiniame apskaitos atskyrimo ataskaitų rinkinyje pateikiama informacija atitinka Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių, patvirtintų Ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymą Nr. 1V-1028 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ ir 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymą Nr. 1V-1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ bei 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 686 „Dėl Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos programų signalų elektroninių ryšių tinklais perdavimo visuomenei paslaugų ir paslaugų, kurių reikia Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos tinklams teikti ir eksploatuoti, teikimo ir kompensavimo už šių paslaugų teikimą tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“ nuostatas.

Generalinis direktorius

Remigijus Šeris

II. AB LIETUVOS RADIJO IR TELEVIZIJOS CENTRO 2021 METŲ SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO SISTEMOS AIŠKINAMASIS RAŠTAS

AB Lietuvos radijo ir televizijos centras (toliau – Telecentras) 2021 m. teikiamų paslaugų sąnaudų apskaitos ataskaita (toliau – Ataskaita) Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – Tarnyba) yra teikiama vadovaujantis Tarnybos direktoriaus 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymo Nr. 1V-1028 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ ir 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymo Nr. 1V-1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Taisyklės, SAT, AAT) nustatytais apskaitos principais bei 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Nr. 686 „Dėl Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos programų signalų elektroninių ryšių tinklais perdavimo visuomenei paslaugų ir paslaugų, kurių reikia Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos tinklams teikti ir eksploatuoti, teikimo ir kompensavimo už šių paslaugų teikimą tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“ nuostatomis ir remiantis veiklos rūšimis pagrįsta sąnaudų apskaitos sistema (ang. Activity Based Costing, toliau – ABC). Sąnaudų apskaitos sistema veikia MS Excel programinėje įrangoje.

Ataskaitoje pateikti duomenys atitinka Telecentro metinės finansinės ataskaitos informaciją. Telecentro 2021 m. finansinė atskaitomybė yra parengta pagal Tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (toliau – TFAS), priimtus taikyti Europos Sąjungoje.

2021 m. ataskaitoje atlikti loginiai pakeitimai lyginant su 2020 m. yra aprašyti „Sąnaudų apskaitos sistemos pokyčių“ ataskaitoje.

Vadovaujantis Tarnybos SAT 53 punktu, informacija, susijusi su sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimu paskelbta Telecentro internetiniame tinklalapyje (<https://www.telecentras.lt/apie-mus/veiklos-ataskaitos/>), kiek tai neprieštarauja patvirtintam Komercinių (gamybinių) paslapčių sąrašui.

III. SĄNAUDŲ APSKAITOS IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI

3.1. ĮVADAS

Sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo metodika pagrįsta 2016 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – RRT) direktoriaus įsakymu Nr. 1V–1028 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 1V–1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ bei 2015 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 686 „Dėl Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos programų signalų elektroninių ryšių tinklais perdavimo visuomenei paslaugų ir paslaugų, kurių reikia Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos radijo ir televizijos tinklams teikti ir eksploatuoti, teikimo ir kompensavimo už šių paslaugų teikimą tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“, kuriuose AB Lietuvos radijo ir televizijos centrai nustatyti įpareigojimai. Remiantis Taisyklėmis yra įdiegta Apskaitos atskyrimo ir sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą sistema, kurios koncepcinį pagrindą sudaro veiklų kaštų apskaitos sistema pagrįsta Activity Based Costing (toliau - ABC) metodu.

Sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą sistema (toliau – sąnaudų apskaitos sistema) – tai sistema, kurioje sąnaudų apskaičiavimas yra orientuotas į atskirą veiklos rūšį, kurio poreikį kuria produktai ar paslaugos. Veikla – tai paslaugų atlikimo technologinės grandys bei administravimo funkcijos. Veiklų sąnaudos paskirstomos produktams ar paslaugoms, kurios savo ruožtu kuria poreikį ištekliams. Apskaitos atskyrimo sistema – tai sistema, kuri atskiria pajamų, sąnaudų, turto bei įsipareigojimų apskaitą pagal verslo vienetus.

Ataskaitoje pateikti duomenys atitinka Telecentro metinės finansinės ataskaitos informaciją. Telecentro 2021 m. finansinė atskaitomybė parengta pagal Tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (toliau – TFAS), priimtus taikyti Europos Sąjungoje. 2021 m. ataskaitoje yra atlikti loginiai pakeitimai lyginant su 2020 m., kurie aprašyti „Sąnaudų ataskaitos sistemos pokyčių ataskaitoje“, taip pat aprašyti skirtumų paaiškinimai, lyginant su finansine atskaitomybe.

Pagrindinės šiame dokumente naudojamos sąvokos:

- *ataskaitinis laikotarpis* – laikotarpis, sutampantis su bendrovės, kurios atskaitomybė yra rengiama, finansiniais metais (t. y. nuo sausio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos);
- *didmeninė paslauga (produktas)* – tai elektroninių ryšių paslaugų teikėjams teikiama paslauga (produktas), kurią (kurį) šie naudoja kaip išteklių mažmeninėms paslaugoms (produktams) teikti.
- *galutinė paslauga (objektas)* – galutiniai sąnaudų paskirstymo objektai. Paslaugos Sistemoje nustatytos remiantis RRT įsakymu bei vidiniais bendrovės poreikiais, išskiriant reguliuojamas paslaugas (toliau - RP) bei kitas paslaugas;
- *kapitalas* – finansiniai ištekliai, investuojami į paslaugos gamybą. Kapitalo vertė apskaičiuojama, sudedant balanse nurodytas nuosavo ir skolinto kapitalo sumas arba sudedant pagrindinio kapitalo ir apyvartinio kapitalo sumas;
- *mažmeninė paslauga (produktas)* – paslauga (produktas), teikiama galutiniams paslaugų gavėjams;

- *nepaskirstomos sąnaudos* – sąnaudos, kurias bendrovė patiria ataskaitiniu laikotarpiu, tačiau jos nėra būtinos nei galutinių paslaugų teikimui, nei verslo palaikymui;
- *pajamos* – ekonominės naudos padidėjimas per ataskaitinį laikotarpį, pasireiškiantis turto (arba jo vertės) padidėjimu ir (arba) įsipareigojimų sumažėjimu.
- *protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža (toliau – ROI)* – sąnaudų objekto vieneto savikainos priedas, užtikrinantis naudojamo kapitalo kainos padengimą;
- *sąnaudos* – ekonominės naudos sumažėjimas dėl turto sunaudojimo, turto pardavimo, turto netekimo, turto vertės sumažėjimo bei įsipareigojimų prisiėmimo per ataskaitinį laikotarpį.
- *išteklų nešikliai* – tai paskirstymo bazės, naudojamos sąnaudų priskyrimui veikloms;
- *tinklo komponentas* – bet kuris viešojo ryšių tinklo sudedamąja dalimi esantis tinklo įrenginys ar elementas, kuris fiziniu ar loginiu būdu gali būti identifikuojamas kaip savarankiškas tinklo vienetas (segmentas).
 - *veiklos* – paslaugų atlikimo technologinės grandys bei administravimo funkcijos. Veiklų žodynas sudarytas iš pagrindinių veiklų grupių;
 - *veiklų nešikliai* – tai paskirstymo bazės, naudojamos veiklų sąnaudų priskyrimui paslaugoms;
 - *verslo vienetas* – savarankiškas ūkio subjektas, atsakingas už tam tikros rūšies paslaugų teikimą kitiems verslo vienetais ir (ar) galutinių paslaugų gavėjams. Verslo vienetai sudaro visi ūkio subjekto ištekliai, tų išteklių transformavimo veiklos (procesai), susiję su šios grupės paslaugų (produktų) vertės kūrimu bei tokių paslaugų (produktų) teikimu. Verslo vienetas yra pelno centras, atsakingas už pajamas, sąnaudas bei eksploatuojamą turtą.
 - *WACC* – svertinė kapitalo kaina, proc.

3.2. BENDRIEJI SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI

Bendrovė turi išskirti tiek verslo vienetų, kiek yra reguliuojamų rinkų. Tačiau dažnio priklausomybė siuntėjui ar transliuotojui nekeičia paslaugos pobūdžio, nes tinklai tiek verslo vienetais, kai dažnis priklauso siuntėjui, tiek verslo vienetais, kai dažnis priklauso transliuotojui, yra tie patys. Todėl bendrovė išskiria šiuos verslo vienetus (žr. 1 lentelę).

1 lentelė

Eil. Nr.	Verslo vieneto pavadinimas	Kodas
1.	Televizijos paslaugos	TV
2.	Radio paslaugos	R
3.	Duomenų perdavimo paslaugos	DP
4.	Kitos veiklos ir nepaskirstomos paslaugos	KT

Sąnaudų, pajamų, turto ir įsipareigojimų paskirstymas verslo vienetais, paslaugoms ir apskaitos atskyrimas grindžiamas šiais principais: priešastingumo, kaupimo, objektyvumo, pastovumo, skaidrumo, naudingumo, patikimumo.

Sąnaudų apskaitos duomenys gaunami iš buhalterinės apskaitos registų.

Sąnaudų paskirstymas vyksta taip:

1. Sąnaudų perkėlimas iš buhalterinės apskaitos registų į verslo sąnaudų apskaitą.

2. Veiklos rūšių sukūrimas.
3. Sąnaudų paskirstymas veikloms, naudojant išteklių nešiklius.
4. Galutinių sąnaudų objektų sukūrimas.
5. Veiklose sukauptų sąnaudų paskirstymas galutiniams sąnaudų objektams, naudojant veiklų nešiklius.

Pajamų, turto ir įsipareigojimų apskaitos duomenys yra gaunami iš buhalterinės apskaitos registru.

Pajamų, apimčių apskaitos duomenys yra gaunami iš atitinkamų apskaitos sistemų.

Veikloms bei paslaugoms naudojami nešikliai (duomenys) buvo surinkti ir susisteminti iš verslo padalinių pateiktų ataskaitų vadovaujantis bendrovės valdymo struktūra bei vykdomais veiklos procesais.

3.3. SAŃAUDŲ PASKIRSTYMO PRINCIPAI

3.3.1. SAŃAUDŲ PERKĖLIMAS IŠ VERSLO VALDYMO SISTEMOS Į SAŃAUDŲ APSKAITOS SISTEMĄ BEI SAŃAUDŲ PASKIRSTYMAS VEIKLOMS

Veikloje patiriamos sąnaudos vertinamos, vadovaujantis patvirtintu sąskaitų planu ir buhalterinės apskaitos registruose užregistruotais įrašais, kuriais remiantis buvo sudaryta finansinė atskaitomybė.

Buhalterinės apskaitos registru duomenys perkeliama į sukurtą sąnaudų apskaitos sistemą, vadovaujantis teisingumo principu.

DK sąnaudų sąskaitose esantys duomenys perkeliama į sąnaudų sistemą, kurioje sudaryta galimybė identifikuoti buhalterinėje apskaitoje naudojamą sąnaudų sąskaitą (pagal patvirtintą buhalterinės apskaitos sąskaitų planą), iš kurios į sąnaudų apskaitos sistemą buvo perkeltas konkretus sąnaudų dydis.

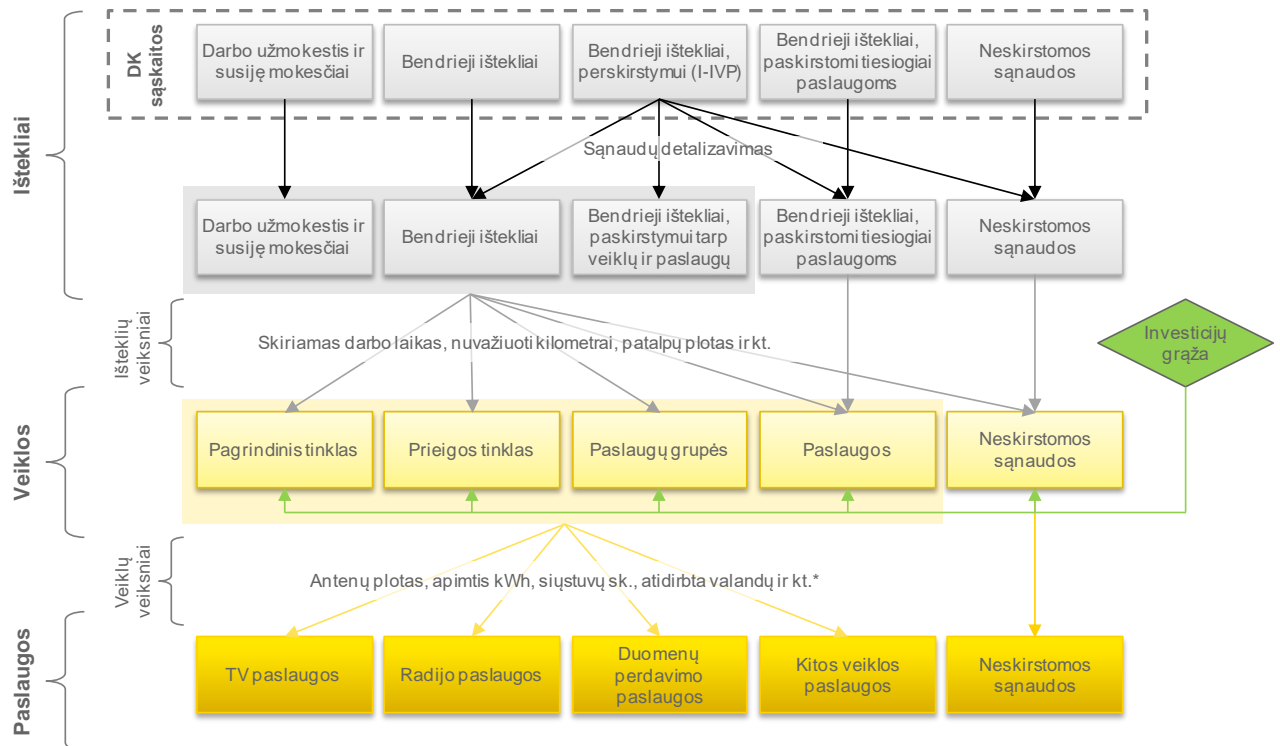
Vadovaujantis priešastingumo principu, sąnaudos skirstomos į šias kategorijas:

- tiesioginės sąnaudos. Sąnaudos, kurias galima priskirti tiesiogiai konkrečiai paslaugai, priskirtos tiesiogiai;
- netiesioginės sąnaudos. Sąnaudos, kurių negalima tiesiogiai priskirti galutinėms paslaugoms, turto komponentams arba verslo vienetams;
- bendrosios sąnaudos. Šios grupės sąnaudos skirstomos proporcingai toms veikloms priskirtų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumai;
- nepaskirstomos sąnaudos. Šios sąnaudos priskiriamos tiesiogiai nepaskirstomoms paslaugoms, kurios nėra susijusios su bendrovės pagrindine veikla ir atitinkanti Tarnybos reikalavimus;
- protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža. Šios grupės sąnaudos skirstomos pagal kiekvieno tinklo komponento kapitalo apimties aritmetinį vidurkį.

Visos bendrovės sąnaudos paskirstomos paskirstomos paslaugoms šia seka:

1. Sąnaudų perkėlimas iš buhalterinės apskaitos registru.
2. Sąnaudų paskirstymas veikloms.
3. Veiklose sukauptų sąnaudų paskirstymas galutiniams objektams.

Visas sąnaudų paskirstymas yra tarpusavyje susietas loginiais bei matematiniais ryšiais. Visas sąnaudų paskirstymas pavaizduotas 1 schemeje.

* Kartu su veiklų veiksniais, papildomai naudojamas tinko veiksnys – antenų aukščio koeficientas, skirtas pagrindinio tinklo anteninių statinių sukauptų sąnaudų paskirstymui.

1 schema. Sąnaudų paskirstymas paslaugoms

3.3.2. SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS GALUTINĖMS PASLAUGOMS

Pagrindinio tinklo tiesioginės, netiesioginės, bendrosios sąnaudos bei protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža paskirstomos verslo vienetams, naudojant veiklų nešiklį.

Sąnaudų apskaitoje sistemoje naudojami šie veiklų nešikliai:

- techniniuose pastatuose įrangai reikalingas plotas, m²;
- siųstuvų skaičius, vnt.;
- įrangos elektros energijos suvartojimas, kW;
- siųstuvų arba kitos įrangos dirbtos valandos, val.

Tiesioginės, netiesioginės, bendrosios sąnaudos, sukauptos pagal verslo vienetams, paskirstomos paslaugoms, naudojant veiklų nešiklius arba tiesiogiai priskiriamos paslaugai.

Protingumo kriterijų atitinkančios investicijų grąžos sąnaudos skirstomos paslaugoms pagal naudojamo kapitalo apimtį aritmetinį vidurkį.

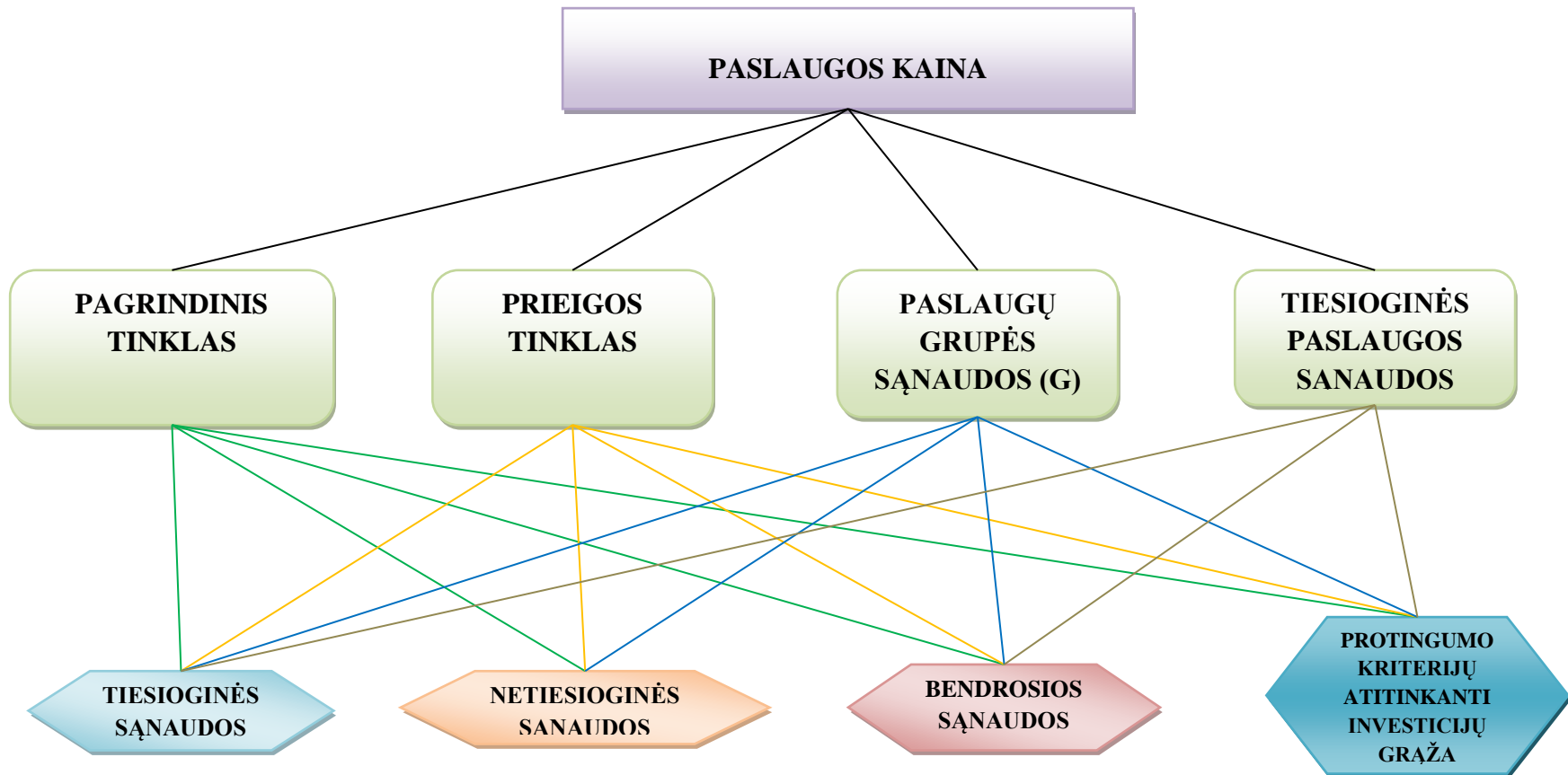
Bendrovė paslaugų kainos struktūra komponuojama iš tokių dedamųjų:

- tiesioginės sąnaudos;
- netiesioginės sąnaudos;
- bendrosios sąnaudos;
- protingumo kriterijų atitinkančios investicijų grąžos sąnaudos.

Reguliuojamų paslaugų kainos skaičiavimo logika pateikta 2 schemeje.

PASLAUGŲ KAINOS STRUKTŪRA

2 schema

3.4. PAJAMŲ PERKĖLIMAS IŠ VERSLO VALDYMO SISTEMOS Į APSKAITOS SISTEMĄ IR JŲ PRISKYRIMAS GALUTINĖMS PASLAUGOMS

Bendrovė veikloje patiriamas pajamas vertina, vadovaudamasi patvirtintu sąskaitų planu ir buhalterinės apskaitos registruose užregistruotais įrašais, kuriais remiantis buvo sudaryta finansinė atskaitomybė.

Buhalterinės apskaitos registru pajamų duomenys, vadovaujantis teisingumo principu, perkeliami į sąnaudų apskaitos sistemą.

Didžiosios knygos pajamų sąskaitose esantys duomenys perkeliami į sąnaudų sistemą, kurioje sudaryta galimybė identifikuoti buhalterinėje apskaitoje naudojamą pajamų sąskaitą (pagal patvirtintą buhalterinės apskaitos sąskaitų planą), ir perkeltas konkretus pajamų dydis.

Pajamų straipsnius bendrovė išskyrė vadovaudamasi pajamų priešastingumo principu, pagal kurį pajamas suskirstė į:

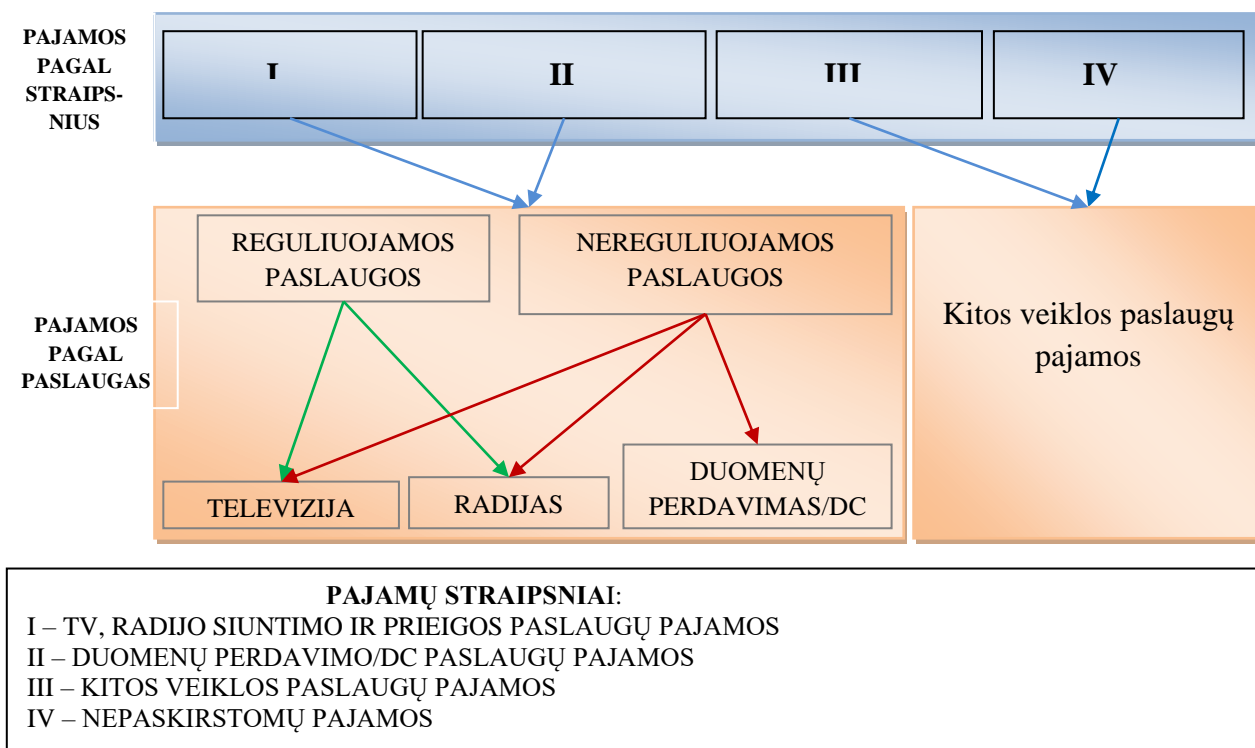
- TV, radijo siuntimo bei įrangos talpinimo, DP/DC paslaugų pajamos.
- Kitos veiklos paslaugų ir nepaskirstomų pajamų.

Ataskaitinio laikotarpio pajamos yra paskirstytos tiesiogiai galutinėms paslaugoms, sudarančioms verslo vienetus, remiantis atsiskaitymų su klientais sistemos įrašais ir sąskaitų informacija. Ši informacija buvo renkama ir sisteminama MS Excel programinės įrangos pagalba.

Reguliuojamų paslaugų pajamų paskirstymas paslaugoms pateiktas 3 schemoje.

PAJAMŲ PASKIRSTYMAS

3 schema

3.5. TURTO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ PAGAL ATSKIRUS VERSLO VIENETUS NUSTATYMAS

Bendrovė veikloje naudojamo turto ir įsipareigojimų vertės vertinamos, vadovaujantis patvirtintu sąskaitų planu ir buhalterinės apskaitos registruose užregistruotais įrašais.

Kiekvieno ketvirčio turto ir įsipareigojimų vertės yra perkeliamos į sąnaudų apskaitos sistemą, apskaičiuojamas ketvirčių aritmetinis vidurkis pagal kurį skirstoma protingumo kriterijų atitinkanti investicijų graža.

Bendrovės turtas susideda iš šių dedamųjų:

- ilgalaikis turtas:
 - materialus turtas;
 - nematerialus turtas;
 - finansinis turtas;
 - teisė į nuomą;
 - kitas materialus turtas.
- trumpalaikis turtas:
 - atsargos;
 - prekės, skirtos perparduoti;
 - ilgalaikis turtas, skirtas perparduoti;
 - išankstiniai mokėjimai;
 - nebaigtos vykdyti sutartys;
 - pirkėjų įsiskolinimas;
 - gautinos sumos;
 - kitas trumpalaikis turtas;
 - pinigai ir pinigų ekvivalentai.
- mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai:
 - ilgalaikių nuomos įsipareigojimų einamųjų metų dalis_veiklos nuoma;
 - ilgalaikių nuomos įsipareigojimų einamųjų metų dalis_žemės nuoma;
 - skolos tiekėjams;
 - gauti išankstiniai apmokėjimai;
 - pelno mokesčio įsipareigojimai;
 - su darbo santykiais susiję įsipareigojimai;
 - atidėjiniai;
 - mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai.

Kiekviena ilgalaikio turto, trumpalaikio turto bei trumpalaikių įsipareigojimų sudėtinė dalis paskirstoma verslo vienetams proporcingai kapitalo apimties aritmetiniam vidurkiui esančiam tame verslo vienetė.

3.6. VIDAUS KONTROLĖ

Duomenys, reikalingi sąnaudų apskaitos sistemai, kaupiami pirminiuose šaltiniuose, IT sistemų bazėse. Ataskaitų savininkai kontroliuoja duomenų tikslumą bei teisingumą.

Sąnaudų bei veiklų nešiklių reikšmės, kurios nustatomos periodiškai, kaupiamos, sisteminamos ir pateikiamos ataskaitose, kurias prižiūri ir atsako duomenų savininkai.

Sąnaudų apskaitos sistemoje yra įdiegtas sąnaudų kontrolės mechanizmas, kuris leidžia nustatyti neatitikimus tarpiniuose bei galutiniuose paskirstymuose bei skaičiavimuose. Teisingam informacijos perkėlimui tarp sistemų 2021 m. buvo sukurta daugiau kontrolės funkcijų, t.y. įvesti papildomos kontrolinės sumos, kurios leidžia iš karto nustatyti neatitikimus ataskaitų rengimo metu.

Verslo kontrolės skyriaus atsakingi darbuotojai kontroliuoja, kad atsakingiems padalinių darbuotojams paskirtos užduotys būtų atliktos laiku.

Apskaitos atskyrimo ir sąnaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą aprašas tvirtinamas bendrovės generalinio direktoriaus įsakymu.

3.7. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Bendrovėje sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo sistema atnaujinama vieną kartą per metus.

Vadovaujantis Taisyklėmis ir LR Elektroninių ryšių įstatymo 18 straipsniu, Bendrovės tinklapyje skelbiami sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo principai, išskyrus konfidencialią informaciją, kuri Bendrovėje patvirtinta komercinių (gamybinių) paslapčių sąrašė.

IV. PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS INVESTICIJŲ GRĄŽOS NUSTATYMAS

Vadovaujantis Europos reguliatorių grupės (toliau – ERG) paskelbtomis gairėmis dėl sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo (ERG opinion on the proposed Review of the Recommendation on cost accounting and accounting separation) bei LR ryšių reguliavimo tarnybos (toliau – Tarnyba) reikalavimais, kuriuose aptariami pagrindiniai svertinės kapitalo kainos skaičiavimo principai, yra parengta ši ROI apskaičiavimo metodologija.

WACC lemia investicijų į pastatus, įrengimus bei susijusį turtą alternatyviuosius kaštus arba taip vadinamą protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą. WACC reikšmė turi būti nustatyta, orientuojantis į periodą, tai yra kuriuo metu bus skaičiuojamos teikiamų paslaugų sąnaudos. WACC reikšmė nustatoma, atsižvelgiant į naujausius (ataskaitos parengimo datai) viešai prieinamus duomenis.

Atsižvelgiant į Tarnybos nustatytas taisykles, AB Lietuvos radijo ir televizijos centro (toliau – Telecentras, bendrovė) protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža yra prilyginama veiklai reikalingo kapitalo suteikimo sąnaudoms.

ROI galima pagrįsti, atsižvelgiant į apskaičiuotus kapitalo kaštus bei bendrovės prisiimtą riziką. Jos vertinimas atspindi nuosavybės kaštuose per β koeficiento, rodančio ūkio subjekto akcijų rizikingumo ir visos akcijų rinkos rizikingumo santykį, reikšmę bei rinkos pelningumo tendencijas.

Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža apskaičiuojama, kaip veikloje naudojamo kapitalo apimtys ir svertinės kapitalo kainos (WACC) sandauga.

Apskaičiuojant protingumo kriterijų atitinkančią grąžą (ROI) Telecentras turi įvertinti:

- kapitalo apimtį;
- kapitalo kainą (kapitalo kaštus).

Kapitalo apimtimi vadinama veikloje naudojamų finansavimo šaltinių (nuosavų ir skolintų lėšų) suma. Bendrovės kapitalas gali būti apskaičiuotas pagal balansines vertes ataskaitiniais metais:

$$K = E + D ;$$

čia: K – naudojamas kapitalas;

E – nuosavas kapitalas (nepaskirstytas pelnas, akcijos, kt.);

D – skolintas kapitalas (paskolos, lizingas, kt.).

Telecentro veikloje naudojamo kapitalo apimtis apskaičiuojama, kaip nuosavo ir skolinto kapitalo suma, atitinkanti balansinę lygybę:

$$K_t = E + D = FA + CA - CL - PR ;$$

čia: K – veikloje naudojamo kapitalo apimtis;

E – nuosavas kapitalas;

D – skolintas kapitalas;

FA – ilgalaikis turtas;

CA – trumpalaikis turtas;

CL – trumpalaikiai įsipareigojimai;

PR – atidėjimai;

t – ataskaitiniai metai.

Nustatant ROI, bendrovė veikloje naudojamo kapitalo apimtį apskaičiuoja, kaip kiekvieno ataskaitinio laikotarpio ketvirčio pabaigoje naudoto kapitalo apimčių aritmetinį vidurkį.

Telecentro kapitalo kaštų norma prilyginama vidutiniams svertiniams kapitalo kaštams. Nustatant vidutinius kapitalo kaštus WACC, laikomasi šio eiliškumo:

- nustatomas kiekvieno kapitalo šaltinio lyginamasis svoris bendrame įmonės kapitale arba apskaičiuojama kapitalo struktūra;
- apskaičiuojama kiekvieno lėšų šaltinio kaina;
- apskaičiuojama vidutinė svertinė visų kapitalo šaltinių kaina.

Kapitalo kaina apskaičiuojama, kaip vidutinė svertinė kapitalo kaina:

$$WACC = RE * E / (E+D) + RD * D / (E+D) ;$$

čia: WACC – vidutinė svertinė kapitalo kaina (proc.);

E – nuosavas kapitalas;

D – skolintas kapitalas;

RE – nuosavo kapitalo kaina (proc.);

RD – skolinto kapitalo kaina (proc.).

Telecentro naudojamų finansavimo šaltinių struktūrinės dalys viso kapitalo atžvilgiu nustatomos, naudojant kapitalo apimties, nuosavo kapitalo ir skolinto kapitalo balansines vertes ataskaitinių metų pradžioje.

Finansavimo šaltinių kaštai susideda iš:

- skolinto kapitalo kaštų;
- nuosavo kapitalo kaštų.

Skolinto kapitalo kaštai (R_D).

Jeigu bendrovė neturi paskolų, skolinto kapitalo kaštai turi atspindėti rinkoje nusistovėjusių palūkanų normą, už kurią Telecentras galėjo gauti ilgalaikę paskolą (ne trumpesniai nei 5 metų laikotarpiui). Telecentrui taikytas pinigų finansų įstaigų paskolų euro zonos ne finansų bendrovėms (pradinis terminas nuo 5 metų) likučių palūkanų normų¹ 12 mėnesių aritmetinis vidurkis 2021 metais. Šiuos duomenis apibendrina ir pateikia Lietuvos bankas.

1 lentelė. Pinigų finansų įstaigų paskolos euro zonos ne finansų bendrovėms (pradinis terminas nuo 5 metų) likučių palūkanų normos 2021 m. sausio–gruodžio mėn.

2021 m. mėnuo	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Palūkanų norma (proc.)	2,55	2,54	2,55	2,53	2,52	2,53	2,53	2,66	2,59	2,50	2,49	2,50

Šaltinis: Lietuvos bankas

Pagal šiuos duomenis gaunami vidutiniai skolinto kapitalo kaštai:

$$R_D = 2,54 \%$$

Vidutinė palūkanų norma buvo apskaičiuota vadovaujantis taisyklėmis, kurios numato mokesčių įtaką nuosavo kapitalo kaštams bei skolinto kapitalo kaštams. Todėl, siekiant įvertinti pelno mokesčio įtaką skolinto kapitalo kaštai buvo perskaiciuoti pagal formulę:

$$R_{D \text{ tax ad justed}} = R_D * (1-T) = 2,54\% * (1-15\%) = \mathbf{2,16\%}$$

čia: R_D – skolinto kapitalo kaštai;

T – pelno mokestis.

Nuosavo kapitalo kaštai. Nustatant akcininkų nuosavybės reikalaujamą grąžą naudojamas kapitalo rinkos vertinimo modelis CAMP (angl. Capital Asset Pricing Model, toliau – CAPM). Modelis įvertina investuotojų reikalaujamą grąžą, atsižvelgiant į riziką, kuri atsispindi per β koeficientą (toliau – Beta). Koeficientas rodo ūkio subjekto akcijų rizikingumo ir visos akcijų rinkos rizikingumo santykį.

¹ Prieiga per internetą: https://www.lb.lt/lt/pinigu-finansu-istaigu-paskolu-ir-indeliu-palukanu-normu-statistika-2?ff=1&date_interval%5Bfrom%5D=2021-01&date_interval%5Bto%5D=2021-12&PNS_DUOM_TIPAS%5B%5D=C&BAL_STR%5B%5D=A20&PRAD_TERM%5B%5D=D&PS_SEKT%5B%5D=240

Analizei naudojamos listinguojamos įmonės, t. y. įmonės, kurių akcijomis prekiaujama akcijų biržose. CAPM modelio formulė pagal kurią apskaičiuojami nuosavo kapitalo kaštai:

$$R_E = R_F + \beta * (R_M - R_F)$$

čia: R_F – bazinė grąžos norma (proc.);

β – beta koeficientas;

R_M – akcijų rinkos vidutinė grąžos norma (proc.).

Bazinė grąžos norma. Bazinė pelno norma nustatoma kaip ilgalaikių (ne mažiau kaip 3 468 dienų) Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių (obligacijų) vidutinė metinė pelno norma, t. y. nerizikinga pelno norma. Siekdami atvaizduoti 2021 metų bazinę pelno normą rėmėmės 2021 metų Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų rezultatais. Per 2021 metus įvyko septyni aukcionai, kuriuose išplatintų vertybinių popierių trukmė buvo ne mažesnė kaip 3 468 dienos.

2 lentelė. Lietuvos vyriausybinių vertybinių popierių aukcionai 2021 m.

Aukcionas	Emisijos trukmė dienomis	Valiuta	Aukciono data	Parduota nominaliaja verte, mln.	Vidutinis pelningumas, %
1	4 012	EUR	2021 02 15	20	0,089
2	3 970	EUR	2021 03 29	25	0,218
3	3 935	EUR	2021 05 03	10	0,274
4	3 900	EUR	2021 06 07	10	0,288
5	3 864	EUR	2021 07 12	5	0,258
6	3 760	EUR	2021 10 25	15	0,393
7	3 732	EUR	2021 11 22	10	0,372
Vidurkis	-	-	-	-	0,270

Šaltinis: Lietuvos bankas

Pagal šiuos duomenis gaunama vidutinė grąžos norma yra 0,27 %, kuri ir laikoma bazine grąžos norma:

$$R_{_F} = \mathbf{0,27\%}$$

Akcijų rinkos vidutinė grąžos norma. Nuosavo kapitalo rizikos premija apskaičiuojama kaip skirtumas tarp rinkos vidutinės pelno normos (R_M) ir bazinės grąžos normos (R_F). Remiantis A. Damodaran skaičiavimais², Lietuvos akcijų rinkos grąžos priedas 2021 m. (2022 m. sausio mėn. duomenys) sudarė:

$$R_M - R_F = \mathbf{5,08\%}$$

Beta. Beta atspindinti bendrovės rizikingumo laipsnį lyginant su visomis įmonėmis rinkoje. Beta nustatoma skaičiuojant įmonės akcijos ir nacionalinio akcijų indekso vertės svyravimus. Beta reikšmė, didesnė už 1, rodo, kad analizuojamos įmonės rizika yra didesnė nei vidutinė rizika rinkoje, ir dėl to akcininkai reikalauja didesnės investicijų grąžos. Beta reikšmė, mažesnė už 1, atspindi santykinai mažesnę analizuojamos įmonės riziką, ir dėl to akcininkai reikalauja mažesnės investicijų grąžos.

² Prieiga per internetą: http://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datafile/ctryprem.html

Veiklai finansuoti skirtingos įmonės naudoja skirtingą kapitalo struktūrą, kuri daro įtaką beta vertei. Skirstomos dvi beta vertės:

- β_U – rizikos laipsnis, jei įmonė veiklai finansuoti nenaudoja skolinto kapitalo.
- β_L – rizikos laipsnis, kai įmonė veiklai finansuoti naudoja skolintą kapitalą.

Įmonių, turinčių didesnę skolų lygį, beta bus didesnė, atspindinti didesnę finansinę riziką. Priklausomybė tarp skolinto kapitalo ir beta išreiškiama kaip:

$$\beta_L = \beta_U * (1 + (1 - TAX) * \frac{D}{E})$$

A. Damodaran pateikia viešai prieinamas beta reikšmes įvairiems verslo sektoriams, kurios kinta priklausomai nuo to, kuriame pasaulio regione vykdoma konkreti ūkinė veikla³. Dėl šios priežasties, siekiant įvertinti Telecentro betą reikia atlikti du žingsnius:

1. Tinkamai pasirinkti regioną, kuriam priskiriama Lietuvos Respublika, kurioje Telecentras vykdo visą savo ūkinę veiklą;

2. Tinkamai pasirinkti verslo sektorių, kuriam galėtų būti priskirtas Telecentras, atsižvelgiant į visą Telecentro vykdomą ūkinės veiklos pobūdį.

Viešai prieinamoje duomenų bazėje A. Damodaran pateikia Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV), Japonijos, Europos (Europos Sąjunga, Jungtinė Karalystė, Šveicarija ir visos Skandinavijos šalys), besivystančių rinkų (Rytų Europa, Rusija, Lotynų Amerika, Azija, Artimieji Rytai ir Afrika), agreguotą Australijos, Naujosios Zelandijos bei Kanados ir agreguotą viso pasaulio beta reikšmę skirtingiems verslo sektoriams⁴. A. Damodaran vertinimu visos Baltijos šalys yra priskiriamos besivystančių rinkų (Rytų Europa, Rusija, Lotynų Amerika, Azija, Artimieji Rytai ir Afrika) kategorijai. Vis dėlto šio priskyrimo negalima vertinti vienareikšmiškai, nes Europos (Europos Sąjunga, Jungtinė Karalystė, Šveicarija ir visos Skandinavijos šalys) regionui tuo pačiu metu yra priskiriamos tokios šalys kaip Lenkija, Kroatija, Čekija, Slovakija, Vengrija ir Slovėnija.

3 lentelė. Lietuvos ir Lenkijos ekonominio išsivystymo palyginimas

Šalis	ES narė	EBPO narė	BVP vienam gyventojui (USD, 2020 m.) ⁵	BVP vienam gyventojui (pagal perkamąją galią) (USD, 2020 m.) ⁶	Minimalus mėnesinis atlyginimas (bruto, EUR) (2021 m. II pusm.) ⁷	Metinės grynosios pajamos (netto, EUR) (2020 m.) ⁸	A. Damodaran skirstymas
Lietuva	Taip	Taip	20 233,60	38 883,10	642,00	6 012,18	Besivystančios rinkos
Lenkija	Taip	Taip	15 721,00	34 240,20	619,46	5 399,81	Europa

Šaltinis: Sudaryta Konsultanto⁹

³ Prieiga per internetą: http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html

⁴ Prieiga per internetą: http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/databreakdown.html#region

⁵ Prieiga per internetą: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

⁶ Prieiga per internetą: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD>

⁷ Prieiga per internetą: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_mw_cur&lang=en

⁸ Prieiga per internetą: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_nt_net

⁹ WACC apskaičiavimo paslaugas suteikė Smart Continent LT, UAB.

Siekiant įvertinti Telecentro beta, yra tikslinga analizuoti ne besivystančių regionų (Rytų Europa, Rusija, Lotynų Amerika, Azija, Artimieji Rytai ir Afrika), o Europos (Europos Sąjunga, Jungtinė Karalystė, Šveicarija ir visos Skandinavijos šalys) duomenų bazes, kuriose pateikiamos beta skirtingiems verslo sektoriams.

Vertinant verslo sektorių, pagal kurį turėtų būti parinkta viso Telecentro rizikingumo laipsnį atspindinti beta, būtina atsižvelgti į Telecentro vykdomos ūkinės veiklos specifiką. Kadangi Telecentras vykdo veiklą tokiuose skirtinguose sektoriuose kaip televizijos ir radijo siuntimo ir prieigos paslaugos, maitinimo paslaugos (kavinė-baras „Paukščių takas“), tinklų sujungimo paslaugos it kt.

Pastebėtina, kad 2021 m. įmonės valdomas restoranas „Paukščių takas“ veikė tik pusę metų (nuo liepos mėn.), be to, klientų srautai buvo mažesni, nei įprastai, dėl su Covid-19 susijusių ribojimų. Tai reiškia, kad normaliomis aplinkybėmis pajamos iš šios veiklos turėtų bent dvigubai didesnę svorį įmonės pajamų struktūroje.

Nors daugiau nei 60 % pajamų įmonė 2021 m. gavo iš TV ir radijo (angl. broadcasting) veiklos, tačiau savo turiniu ši veikla skiriasi nuo veiklos įmonių, pagal kurias A. Damodaran nustato broadcasting sektoriaus beta koeficientą. Iš esmės visos sąrašė nurodytos įmonės tiesiogiai arba per valdomas kitas įmones užsiima (skaitmeninio) turinio kūrimu ir sukurto turinio transliavimu: TV, radijas, sporto transliacijos, filmų kūrimas ir pan. Tokių veiklų Telecentras nevykdo.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, laikoma, kad Telecentro veiklos pagal A. Damodaran negalima priskirti broadcasting sektoriui, o tinkamiausiai bendrovės veiklą apibūdina diversified sektorius, kurio beta koeficientas yra lygus $\beta_L = 1,19$ ¹⁰.

Nuosavo kapitalo kaštai. Remiantis CAPM modeliu, Telecentro nuosavo kapitalo kaštai 2020 metais apskaičiuojami pagal formulę:

$$R_E = R_F + \beta * (R_M - R_F) = 0,27 \% + 1,19 * 5,08 \% = \mathbf{6,30 \%}$$

Remiantis aukščiau išdėstytais duomenimis, apskaičiuojama vidutinė svertinė kapitalo kaina.

$$WACC_{After-Tax} = R_E * E / (E + D) + R_{D(Tax-Adjusted)} * D / (E + D)$$

$$WACC_{After-Tax} = \mathbf{6,30 \% * 83,54 \% + 2,16 \% * 16,46 \% = 5,62 \%}$$

Įvertinus Lietuvos Respublikos pelno mokesčio normą apskaičiuojame svertinius kapitalo kaštus (WACC) prieš mokesčius:

$$WACC_{Pre-Tax} = WACC_{After-Tax} / (1 - Tax) = \mathbf{5,62 \% / (1 - 15\%) = 6,6080 \%}$$

¹⁰ Prieiga per internetą: http://people.stern.nyu.edu/adamodar/New_Home_Page/datacurrent.html#discrete

**2021 M. NAUDOJAMO KAPITALO IR PROTINGUMO KRITERIJŲ ATITINKANČIOS
INVESTICIJŲ GRAŽOS APSKAIČIAVIMO ATASKAITA**

<i>Balanso straipsnis</i>		<i>Naudojamas kapitalas, tūkst. EUR</i>	<i>Svertinė kapitalo kaina, proc.</i>	<i>Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų graža, tūkst. EUR</i>
1.	Ilgalaikis turtas	15 508,2	6,6080 %	1 024,8
2.	Trumpalaikis turtas	38 450,7		2 540,8
3.	Trumpalaikiai įsipareigojimai	1 873,0		123,8
4.	Atidėjimai	110,6		7,3
	Iš viso:	51 975,3		3 434,5

2021 M. VERSLO VIENETŲ PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITA

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Verslo vieneto pavadinimas</i>	<i>Pajamos, tūkst. EUR</i>	<i>Sąnaudos be ROI, tūkst. EUR</i>	<i>Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža, tūkst. EUR</i>	<i>Veiklos rezultatas su ROI, tūkst. EUR</i>
1.	Antžeminės skaitmeninės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų rinka	3 258,9	3 268,3	653,5	-662,9
2.	Prieigos prie antžeminės televizijos įrangos paslaugų rinka	55,3	55,7	15,6	-16,0
3.	Prieigos prie antžeminės analoginės radijo įrangos paslaugų rinka	570,8	578,7	178,0	-185,9
4.	Antžeminės analoginės radijo transliacijų perdavimo paslaugų rinka (reguliuojama)	754,5	737,2	134,9	-117,6
5.	Nereguliuojamos paslaugos*	3 589,7	3 265,5	500,9	-176,7
6.	Kitos veiklos paslaugos	2 258,4	4 611,5	1 951,6	-4 304,7
	Iš viso:	10 487,6	12 516,9	3 434,5	-5 463,8

PASTABOS:

*Įtrauktos nereguliuojamos antžeminės analoginės TV ir radijo transliacijų perdavimo paslaugos bei kitos elektroninių ryšių paslaugos.

2021 M. VERSLO VIENETŲ NAUDOJAMO KAPITALO ATASKAITA

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Verslo vieneto pavadinimas</i>	<i>Ilgalaikis turtas, tūkst. EUR</i>	<i>Trumpalaikis turtas, tūkst. EUR</i>	<i>Trumpalaikiai įsipareigojimai, tūkst. EUR</i>	<i>Atidėti įsipareigojimai, tūkst. Eur</i>	<i>Naudojamasis kapitalas, tūkst. EUR</i>
1.	Antžeminės skaitmeninės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų rinka	6 901,3	3 688,7	661,0	39,5	9 889,5
2.	Prieigos prie antžeminės televizijos įrangos paslaugų rinka	204,7	73,9	17,6	0,7	260,3
3.	Prieigos prie antžeminės analoginės radijo įrangos paslaugų rinka	2 098,9	788,5	184,2	8,8	2 694,4
4.	Antžeminės analoginės radijo transliacijų perdavimo paslaugų rinka (reguliuojama)	1 279,9	916,2	141,8	12,6	2 041,7
5.	Nereguliuojamos paslaugos	3 227,2	4 862,4	486,9	47,8	7 554,8
6.	Kitos veiklos paslaugos	1 796,2	28 121,0	381,5	1,2	29 534,5
	Iš viso:	15 508,2	38 450,7	1 873,0	110,6	51 975,3

2021 M. VERSLO VIENETŲ FAKTINĖS NAUDOJAMO KAPITALO GRAŽOS ATASKAITA

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Verslo vieneto pavadinimas</i>	<i>Veiklos rezultatas (pelnas arba nuostolis), tūkst. EUR</i>	<i>Verslo vieneto veikloje naudojamas kapitalas, tūkst. EUR</i>	<i>Faktinė verslo vieneto veikloje naudojamo kapitalo grąža, proc.</i>
1.	Antžeminės skaitmeninės televizijos transliacijų perdavimo paslaugų rinka	-662,9	9 889,5	-6,70%
2.	Prieigos prie antžeminės televizijos įrangos paslaugų rinka	-16,0	260,3	-6,15%
3.	Prieigos prie antžeminės analoginės radijo įrangos paslaugų rinka	-185,9	2 694,4	-6,90%
4.	Antžeminės analoginės radijo transliacijų perdavimo paslaugų rinka (reguliuojama)	-117,6	2 041,7	-5,76%
5.	Nereguliuojamos paslaugos	-176,7	7 554,8	-2,34%
6.	Kitos veiklos paslaugos	-4 304,7	29 534,5	-14,58%
	Iš viso:	-5 463,8	51 675,3	-10,57%